

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Громадські об'єднання та рухи»
2020-2021 навчальний рік

Освітня програма: «Соціальна робота та практична психологія».

Спеціальність: 231 Соціальна робота.

Галузь знань: 23 Соціальна робота.

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

Викладач	Петровська Катерина Володимирівна
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/fdssso/structure-fdssso/kaf-social-pedagogy/composition-kaf-social-pedagogy/petrovsyka/
Контактний телефон	-
Е-mail викладача	ev_petrovska@bdpu.org.ua
Графік консультацій	Щосереда з 14.00 до 15.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Форма навчання	Кількість кредитів\годин	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Звітність
денна	4\120	20	20	80	залік
заочна		6	6	108	

Семестр: II семестр

Мова навчання: українська.

Ключові слова: громадянське суспільство, громадські рухи, об'єднання громадян, громадські організації.

Мета курсу: формування у здобувачів вищої освіти розгорнутого уявлення про громадянське суспільство та його інститути, структуру, функції, ознайомлення з основними теоретико-методологічними підходами до аналізу громадянського суспільства та аналіз основних моделей громадянського суспільства, а також ролі у його функціонуванні громадських рухів; ознайомлення з основами та принципами взаємовідносин громадянського суспільства та держави, а також роллю й можливостями інституцій громадянського суспільства у вирішенні питань соціальної підтримки та соціального захисту в Україні.

Предмет курсу: структура та механізми функціонування громадянського суспільства, зокрема діяльність у його рамках громадських рухів, а також характер взаємозв'язків, каналів і способів впливу громадянського суспільства на державу.

Програмні компетентності:

ЗК-1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

СК-7. Здатність до співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

СК-12. Здатність ініціювати соціальні зміни, спрямовані на піднесення соціального добробуту.

СК-20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

Результати навчання:

ПР-2 Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПР-17 Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи та соціально-педагогічної діяльності, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів.

ПР-22 Демонструвати вміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

ПР-23 Конструювати процес та результат соціальної роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки.

Зміст курсу:

Тема 1. Місце і роль громадських об'єднань в політичній системі сучасної демократичної держави.

1.1. Світовий досвід створення та діяльності громадських об'єднань. Громадянське суспільство та право на об'єднання громадян. Історія розвитку громадянської діяльності. Теорії участі громадян в управлінні суспільством. Організаційні форми, функції та засоби впливу груп інтересів. Класичні групи інтересів в Україні. Громадяни та піддані. Основні підходи до визначення громадянського суспільства. Основні індикатори та умови життєздатності громадянського суспільства.

1.2. Громадянське суспільство: зміст, структура, функції. Політико-правові інститути громадянського суспільства: вибори, референдуми, суди присяжних, добровільні правоохоронні служби, органи місцевого самоврядування. Вплив громадян та їх об'єднань на прийняття політичних рішень. Загрози громадянському суспільству з боку держави, політичних партій, окремих громадян. Громадянське суспільство як сфера компромісу приватних і колективних інтересів.

Тема 2. Теорія громадянського суспільства у світовій політичній думці.

2.1. Особливості правового регулювання діяльності об'єднань громадян. Класифікація громадянських об'єднань. Нормативно-правове забезпечення діяльності громадянських об'єднань. Законодавчо-нормативна база діяльності дитячих та молодіжних громадянських організацій.

2.2. Зародження ідей громадянського суспільства. Ідеї Античності про громадянськість та свободу. Цінності громадянського суспільства в працях мислителів. Середньовіччя та епохи Відродження. Громадянське суспільство у політичних ідеологіях світу: лібералізм, соціал-демократія, комунікативні теорії тощо. Громадський ідеал М. Драгоманова. І. Франко про самоорганізацію громад. Б. Кістяківський: правова держава та громадянське суспільство.

Тема 3. Виховний потенціал засновників світового дитячого громадського руху.

3.1. Історія світового скаутського руху. Історія створення скаутського методу виховання.

Мета, основні ознаки і принципи скаутизму: скаутський закон; символіка та атрибути (символ скаутизму, скаутський знак, салют, форма). «Пласт» - дитяча організація скаутів України. Присяга і закон пластунів. Структура та самоврядування в «Пласті». Символіка та атрибути організації. Пластові проби та вмільості. Форми роботи та засоби виховання в «Пласті». Здійснювані заходи. Патрон скаутського руху Св. Юрій Переможець.

3.2. Характеристика основних періодів розвитку дитячого і молодіжного рухів в Україні. Зародження юнацьких об'єднань у XVI-XIX ст. Формування громадських структур дитячо-молодіжного руху наприкінці XIX – на початку XX ст.: дитячо-молодіжні організації на західноукраїнських землях; дитячі та молодіжні організації в Наддніпрянській і Східній Україні; студентські товариства. Становлення і масовий розвиток громадських структур українського молодіжного руху (кінець XIX – середина 20-х років XX ст. в Радянській Україні; кінець 30-х років XX ст. в Західній Україні). Комсомольсько-піонерський період (середина 20-х – середина 80-х років XX ст.). Відродження і розвиток дитячого і молодіжного рухів на якісно новій основі (середина 80-х років XX ст. – початок XXI ст.).

Тема 4. Сучасний дитячий рух та дитячі організації України.

4.1. Громадські дитячі організації як суб'єкт і об'єкт соціально-педагогічної діяльності. Громадська організація як форма об'єднання. Дитячі та молодіжні організації в соціально-педагогічному просторі. Дитячі організації за інтересами. Основні напрямки та функції діяльності дитячих організацій: педагогічна, соціально-правова, психологічна, культурно-дозвілєва. Координаційні центри дитячого руху (СКУМО, УНКМО, УСМО, НРМОУ, УМФ). Типологія дитячих організацій за статусом і основними показниками діяльності: організації військово-патріотичного, туристичного, спортивного спрямування; екологічні дитячі організації тощо.

4.2. Учнівські (шкільні) організації. Всеукраїнське учнівське творче об'єднання «КРОКС». Громадська організація школи «Шкільна учнівська республіка». Осередки дитячих організацій, що працюють на основі козацьких виховних традицій. Методика організації «Козацької республіки» в школі».

Тема 5. Молодіжний рух та об'єднання молоді в Україні.

5.1. Молодіжні громадські організації України. Характеристика сучасного організованого молодіжного руху в Україні. Становлення сучасного студентського руху. Сучасні студентські організації.

5.2. Становлення та характеристика сучасного молодіжного руху. Причини виникнення та типологія молодіжних організацій «політичної» спрямованості. Основні напрями та форми діяльності організацій «Молодий рух», «Українська соціал-демократична молодь», «Союз молоді регіонів України», «Народно-демократична ліга молоді», Соціалістичний конгрес молоді, Ліберальне молодіжне об'єднання, ЛКСМУ та ін. Молодіжні фахові об'єднання та організації за інтересами. Діяльність УМАКО «Сузір'я», Молодіжної морської ліги, Асоціації КВН України, «Україна XXI» та ін. Екологічні організації молоді (УМЕЛ, «Молодь – надія України», «Зелена енергетика майбутнього»): програмні орієнтири та їх практичне втілення. Молодіжні релігійні організації: Комітет Української Католицької Молоді, «Українська молодь Христові», «Спілка православної молоді України в ім'я преподобного Нестора Літописця». Залучення молоді до найактивнішої участі у християнському житті, проведення

благодійної діяльності. Становлення сучасного студентського руху: «Українська студентська спілка». «Асоціація правозахисних організаторів студентів України». «Всеукраїнська рада студентів». «Українська асоціація студентського самоврядування». «Студентська республіка».

Тема 6. Діяльність фахівця із соціальної роботи в дитячих та молодіжних громадських організаціях.

6.1. Технологічні аспекти роботи фахівця із соціальної роботи в дитячих та молодіжних громадських організаціях. Сприяння соціально-педагогічній діяльності громадської організації. Сприяння формуванню колективу організації. Допомога керівництву організації у розробленні та реалізації програм і проєктів.

6.2. Основні напрями діяльності фахівця із соціальної роботи в дитячих та молодіжних організаціях. Особливості соціально-педагогічної роботи в дитячих та молодіжних організаціях. Функції фахівця із соціальної роботи в дитячо-молодіжній організаціях: діагностична, прогностична, посередницька, корекційно-реабілітаційна, охоронно-захисна, запобіжно-профілактична, евристична. Професійна підготовка фахівця із соціальної роботи: знання та вміння необхідні для роботи з дитячими та молодіжними організаціями.

Тема 7. Жіночий рух та жіночі організації.

7.1. Інституалізація жіночих організацій як суб'єктів суспільного життя. Історичні аспекти виникнення жіночого руху в світі. Основні етапи організаційного становлення та оформлення жіночого руху в Україні. Організації феміністичної орієнтації. Відомі українські громадські діячі, історія та сучасність (мультимедійна презентація).

7.2. Типологія сучасного жіночого руху в Україні. Традиційні жіночі організації («Союз Українок», Жіноча громада» та ін.) Соціально-орієнтовані жіночі організації («Організація солдатських матерів України», «Всеукраїнська спілка організацій багатодітних», «La Strada-Україна» та ін.). Організації ділових жінок (Київська федерація ділових жінок «Либідь» та ін.).

Тема 8. Профспілки та їх об'єднання.

8.1. Історичні аспекти розвитку та функціонування профспілок. Право на об'єднання у профспілки. Система профспілок. Статутна діяльність, легалізація та реєстрація профспілок. Права та обов'язки профспілок, їх об'єднань.

8.2. Федерація профспілок України. Мета, завдання та функції Федерації профспілок України. Засновники національної конфедерації профспілок України (Всеукраїнська професійна спілка працівників позабюджетних організацій; Українська міжгалузєва республіканська профспілка «Праця»; Всеукраїнська федерація професійних спілок «Наше право» та ін.). Взаємодія профспілок і держави у вирішенні колективних трудових спорів.

Методи навчання: викладення теоретичного матеріалу з використанням опорного мультимедіа-конспекту; постановка проблемних питань, застосування міні-дискусії, виконання пошукових і творчих завдань із використанням теоретичного матеріалу; робота малих творчих груп; самостійний пошук необхідної довідкової інформації в різноманітних електронних ресурсах; консультації викладача. Семінарські заняття у формі тренінгів, дебатів, аналізу кейсів, а також написання самостійної роботи та участь у діловій грі.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): заняття проводяться у формі дискусій, мозкових штурмів; висловлювання власної точки зору заохочується; нетерпимість до академічного плагіату.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: мультимедійне обладнання, інтерактивні дошки, ноутбук.

Система оцінювання та вимоги:

Поточний контроль

Денна форма

Тема 1.					
Лекційне заняття	Семінарське заняття	Самостійна робота	Індивідуально-дослідне завдання	Тестування за темою	Підсумкові бали
відвідування – 0,25\0,25	відвідування – 0,5 теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 2.					
відвідування – 0,5	відвідування – 0,5 теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 3.					

відвідування – 0,5	відвідування – 0,25/0,25 теоретична частина – 2/3 практичні завдання – 3/3	3	10	-	25
Тема 4.					
відвідування – 0,5	відвідування – 0,25/0,25 теоретична частина – 2/3 практичні завдання – 3/3	3	10	-	25
Тема 5.					
відвідування – 0,25/0,25	відвідування – 0,5 теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 6.					
відвідування – 0,5	відвідування – 0,5 теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 7.					
відвідування – 0,5	відвідування – 0,5 теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 8.					
відвідування – 0,5	відвідування – 0,5 теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Загалом					200
Підрахунок					
Середнє арифметичне 200 \ 4 кредити = 50 балів максимум / 25 мінімум					

Заочна форма

Тема 1.					
Лекційне заняття	Семінарське заняття	Самостійна робота	Індивідуально-дослідне завдання	Тестування за темою	Підсумкові бали
відвідування – 0,5	відвідування – 0,5 теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 2.					
-	-	9	10	5	25
Тема 3.					
-	відвідування – 1 теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 4.					
відвідування – 1	-	9	10	5	25
Тема 5.					
-	-	10	10	5	25
Тема 6.					
відвідування – 1	-	9	10	5	25
Тема 7.					
-	відвідування – 1 теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 8.					
-	-	10	10	5	25
Загалом					200
Підрахунок					
Середнє арифметичне 200 \ 4 кредити = 50 балів максимум / 25 мінімум					

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених планами семінарських, самостійних, індивідуальних робіт тощо.

Нарахування рейтингових балів здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання (не пізніше ніж за тиждень після проведення семінарського заняття), систематизованих для кожного з видів робіт та представлено на електронній навчальній платформі Moodle БДПУ.

Підсумковий контроль

Допуск до підсумкового контролю здійснюється якщо здобувач вищої освіти набрав прохідний бал (25 балів).

Підсумковий контроль здійснюється в усній формі (відповіді на перелік запропонованих питань).

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими кредитами, та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час заліку.

Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

де m – кількість набраних балів за вивчений курс;

n – кількість залікових кредитів;

50 балів – залік.

Поточний контроль								Середнє арифметичне за поточну роботу	Залік	Сума
Тема 1		Тема 2		Тема 3		Тема 4				
1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	3.2	4.1	4.2			
25		25		25		25				
Тема 5		Тема 6		Тема 7		Тема 8				
5.1	5.2	6.1	6.2	7.1	7.2	8.1	8.2			
25		25		25		25				

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX
1-34	F

Список рекомендованих джерел:

Базова

1. Балдинюк О. Д. Теорія і методика роботи з дитячими та молодіжними організаціями України: Навчальний посібник. Умань: РВЦ «Софія», 2010. 192 с.
2. Березан В. І. Теорія та методика роботи з дитячими і молодіжними організаціями: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Полтава: Друкарня ФОП Ткалич А. М., 2009. С. 19-37.
3. Громадська відповідальність: 80 вправ для формування громадянської та соціальної компетентностей під час вивчення різних шкільних предметів. Посібник для вчителя \ Рафальська М., Боярчук О, Герасим Н. та ін. Х. : Вид.група «Основа», 2017. 136 с.
4. Громадянське суспільство України: сучасний стан і перспективи впровадження європейських стандартів взаємодії з державою [Текст]: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, 12 грудня 2013 р., м. Київ / Упоряд.: В. М. Яблонський, О. А. Корнієвський, П. Ф. Вознюк. К.: НІСД, 2014. 192 с.
5. Лациба М. В. Як розуміти новий закон «Про громадські об'єднання». К.: Укр. незалежн. центр політ. дослідж., 2013 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ucipr.kiev.ua>
6. Лісовець О. В. Теорія і методика роботи з дитячими та молодіжними організаціями України: навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2011. С. 27-29, 80-86.
7. Тарасенко Н. Профспілки в Україні як чинник соціально-політичного розвитку: історичний досвід, сучасний стан і перспективи [Електронний ресурс] // Резонанс. 2016. № 62. С. 3-15. Режим доступу: <http://nbuiap.gov.ua/images/rezonans/2016/rez62.pdf>
8. Шуміло О. М. Роль неурядових організацій у становленні та розвитку правозахисного руху (прикладі успішного правозахисного активізму): навч. посіб. Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. 227 с.

Допоміжна:

1. Березан В. І. Теорія та методика роботи з дитячими і молодіжними організаціями: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Полтава: Друкарня ФОП Ткалич А. М., 2009. 128 с.
2. Громадські об'єднання в Україні : Навч. посіб. / В. М. Бесчасний, О. В. Філонов, В. М. Субботін та ін.; За ред. В. М. Бесчасного. К.: Знання, 2007. 415 с.
3. Дашковська О. Гендерна рівність у системі демократичних принципів організації суспільства [питання теорії держави та права] // Право України. 2009. № 12. С. 134-139.
4. Держава і громадянське суспільство в Україні: пошук концепції співпраці [Текст]: аналітична доповідь / За ред. О. М. Майбороди. К.: ПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАП Укр., 2013. 376 с.
5. Діденко Н. Г. Громадські об'єднання в Україні. Навчально-методичний посібник. Донецьк: ДонДУУ, 2007. 295 с.
6. Кабакова Г. Роль жінок в історії України: полемічні роздуми // Шкільна бібліотека. 2009. № 2. С. 117.
7. Коваленко В. В. Громадські організації в Україні : взаємодія між трьома секторами. К.: МАУП, 2007. 219 с.
8. Корнієвський О. А. Громадські об'єднання як суб'єкт політики національної безпеки: постановка проблеми // Стратегічні пріоритети. 2009. № 1. С. 43-50.
9. Панагушина О. Соціалізація дітей підліткового віку у діяльності молодіжних організацій: монографія / за ред. Н. Слюсаренко. Херсон: РІПО, 2010. 248 с.

1. Бібліотека БДПУ <http://edu.bdpu.org>
2. Сайт БДПУ <http://bdpu.org>
3. Медіатека ФДССО.
4. Електронна підтримка навчання Moodle.